

CUVÂNT ÎNAINTE

ANTROPOLOGIA RELIGIOASĂ,
O TEOLOGIE A EXPERIENȚEI

Sfinții asceți aveau o harismă, un farmec care ne trage în sus, spre Împărăția lui Dumnezeu. Aveau o frumusețe interioară capabilă să ne liniștească, să ne dea curaj, să ne umple de bucurie.

Din cauza confuziei create de secularizarea contemporană, valorile ascetice au fost puse sub semnul întrebării, ba chiar răsturnate; apare o incertitudine existențială: ce este omul, care este destinul său în acest univers? Sociologii nu ezită să afirme că, astăzi, creștinismul se dovedește incapabil să producă un consens în privința adevărurilor sale, a frumuseților sale „revelate”. Așadar, dacă existența lui Dumnezeu nu dă un răspuns unui om care nu se cunoaște, dacă omul nu regăsește Chipul dumnezeiesc, parfumul Raiului în care a fost creat, trebuie să-și inventeze el singur un sine, să încerce să plăsmuiască o transformare a lui însuși¹.

¹ *Self and Self-Transformation in the History of Religions*, editat de DAVID SHULMAN și GURY G. STROUMSA, Oxford University Press, 2002. Vocabularul ascetic a fost împrumutat din lucrarea lui PIERRE MIQUEL, *Lexique du Désert*, Abbaye de Bellefontaine, 1986.

În timp ce omul „modern” caută un răspuns în toate direcțiile, creștinii continuă să se creadă privilegiați, fiind creaturi, creații ale lui Dumnezeu. Chipul după care omul a fost creat este logosul său, *anthropo-logos*. Iar acest chip este revelat prin ecoul cuvintelor Sfintei Evanghelii în inimile noastre, care conțin moștenirea antropologiei monastice. În teologia fundamentală, pornim de la aceste cuvinte ale lui Hristos: *Cel care mă cunoaște pe Mine Îl cunoaște pe Tatăl*. Omul este, așadar, o creație trinitară. Sfântul Grigorie de Nyssa (cca. 335-395), în tratatul său *Crearea omului* (*Source chrétiennes*, nr. 6, 2002), numește omul un ipostas, substanța noastră profundă care ne face adevărați. Acesta nu este decât un exemplu și vom vedea multe altele în continuare, din lexicul deșertului pe care l-au dezvoltat primii monahi și monahii pentru a ne propune căi de purificare pentru a ne putea întoarce la Dumnezeu. Începând cu secolul al IV-lea, bogata lor experiență a fost transmisă, gradual, din deșertul Egiptului în Gaza, Palestina, Sinai, Capadocia, Grecia, Balcani și, mai târziu, în Rusia, pentru a deveni, în cele din urmă, accesibilă pretutindeni.

Această formă de rugăciune, această contemplare a lui Dumnezeu pe altarul inimilor noastre era numită de monahii orientali *isihasm*, paza inimii în tăcere. Este o regulă a ascezei misticii Răsăritene. De ce această rugăciune este mai mult răsăriteană decât latină? Întrebare complicată. Un răspuns simplu ar fi că, de la Duns Scotus (cca. 1266-1308), se răspândește o epistemologie creștină acolo unde oamenii își atașează imagini mentale pentru a înțelege lumea exterioară, și nu o participare și o comuniune a simțirii noastre